

Oponentský posudek disertační práce

Farmacie v Českých zemích v letech 1929 – 1938/9

Mgr.Ladislava Valášková

Stává se již dobrým zvykem, že jednotlivé obory lidské činnosti nehledí jen na vývoj do příštích let a jsou předkládána prognostická studie, ale analyzuje se také vývoj let minulých.

Předložená disertační práce Mgr.L.Valáškové navazuje na již obhájenou práci Pharm.Dr. M. Lisé, Ph.D., která se zevrubně zabývala farmacií v nově vzniklém Československu a v přehledu analyzovala problémy a vývojové trendy farmacie v českých zemích za období 1918 – 1928.

Předložená studie je zaměřena na další desetiletí a to na období 1929 až do r.1938/9, kdy nastává 2.světová válka a zánik samostatného státu. Práce je ve dvou svazcích. První svazek na 253 stránkách přináší vlastní text doplněný přehlednými tabulkami, obrázky a zejména citacemi literatury, ze které byly výsledky a závěry dedukovány a doloženy. Druhý díl (str.255 – 340) jsou pak přílohy, které vlastní práci vhodně doplňují.

Rozsáhlost materiálů, ke kterému autorka jako pracovnice Českého farmaceutického musea v Kuksu má přístup a který zdaleka ještě není odborně roztríděn a evidován (archivy gremií, časopisecké a listinný materiál atd.), byl základem pro studie a byl také hlavním důvodem k tomu, aby v uvedeném desetiletí byla zpracována jen některá odvětví farmacie (lékárnictví) a to zejména z pohledu lékárenství.

Autorka práce se zde zaměřila velmi podrobně na tyto kapitoly: jednotlivé druhy lékáren, kde velmi dobře si všímá vývoje sítě lékáren a ne vždy přesně dodržovaných právních předpisů o povolování nových lékáren. Je patrné že již v této oblasti panovala korupce, i když přímo tento jev tak nehodnotí. Další kapitolou je zařízení lékáren, zde však lze velmi těžko zhodnotit jen sledované desetiletí, což z textu i citací literatury jasně vyplývá. Z vlastního provozu lékáren upozorňuje na dva důležité aspekty řešené v té době tj. nedělní klid a pracovní doba. Je zřejmé, že sociální vlivy a zejména odborové organizace po vzoru jiných odvětví a zaměstnanců požadovaly dodržování již právně stanovené pracovní podmínky.

Kladně hodnotím zpracování kapitoly nazvané „ Farmaceutický personál“. Problémy platové kondicionujících farmaceutů, ale i nezaměstnanost či minimální mzda a nadleňovací fond byly v té době při nárůstu počtu lékáren v době krize zřejmě důležitým faktorem, který ovlivňoval tehdejší lékárenství. Řešením měla být „Platebna“ po vzoru Rakouska, ale veškeré snahy zaměstnanců končily na odporu majitelů lékáren. Je škoda, že v této kapitole získané údaje v lékárenství autorka nesrovnala se situací v nemocnicích či jiných odvětvích veřejného sektoru.

Širokou problematiku tehdejšího lékárenství pak uvádí v jednotlivých kapitolách, které nelze co do důležitosti a významu srovnávat, přesto charakterisují tehdejší problémy. z nichž některé by bylo možno srovnávat i s dobou dnešní tj. po osmdesátých letech. Jde např. o kapitolu: lékárna jako živnost, koncesní řízení, zákon o komorách, který se v té době nepodařilo prosadit (i dnes jsou u nás hlasy proti), členství lékárníků

ve zdravotnických radách, venkovští lékárníci a měšťtí. I když v současné době velký problém z minulého století t.j. konkurence lékáren a drogerií není, zájem průmyslu prodávat léky v obchodních sítích je stále živý (včetně benzinových pump). Je zajímavé, že ani v jasných záležitostech nedošlo tehdy ke shodě jako byl lékárnický znak či Lékárnický dům. Celou práci prolíná stavovská nejednotnost lékárníků a neschopnost dosáhnout aspoň kompromisní jednoty.

Je škoda, že autorka zde aspoň stručně neuvedla národnostní boje (snahy německých lékárníků). Dále by bylo zajímavé se zmínit o stanovisku ke studiu, k lékopisu, či spolupráci s lékaři. Za zmínku by stalo i to, že ČSR nemělo na úrovni nemocniční lékárenství a konečně, že jsme byli jednou z posledních zemí Evropy, která neměla vybudované farmaceutické školství a lékárníka s plným vysokoškolským vzděláním.

Další část je věnována vztahu lékárenství a nemocenskému pojištění. Velmi dobře jsou zde uvedeny nejen negativní postoje lékáren a lékárníků (zajímavé, že řada z nich se projevila i po sedmdesáti letech i když nemocenské pojišťovny byly v letech 1950-90 zrušeny), ale také kladný význam pojištění a dostupnost léků na vlastní význam lékárenství a role lékárníka.

Obdobně mohu jen kladně zhodnotit kapitolu, která se zabývá postavením farmaceutické kontroly a vlivu na lékárenství. Zde je jasný historický vývoj a vliv i mezinárodních organizací včetně WHO na význam kvality léčiv na bezpečnost použití pacienty. Věřím, že stejně jednou dojdeme k tomu, že i trh parafarmaceutik a tzv. doplňků potravin si zaslouží přísný státní dohled.

Kapitola biografie vhodně text doplňuje a rovněž také část II. Přílohy.

Z práce je zřejmé, že zadání bylo příliš rozsáhlé a že nebylo v silách jednoho člověka i když profesně na obor zaměřeného, aby celou problematiku fyzicky zpracoval. To co však Mgr.L. Valášková předložila svědčí o tom, že obor dějiny farmacie má u nás již své odborníky, že po jménech evropsky známých, jako je i školitel Doc.Dr.PhMr. Václav Rusek, CSc a další, přichází generace nová.

Práci lze vytknout jen drobné chyby – části práce byly publikovány či předneseny, po stránce formální je práce na úrovni, literatura vhodně citována, závěry jsou jasné a jsem přesvědčen, že i pro současné vedoucí pracovníky (manažery) farmacie je tam mnoho poučného. Práce vůbec by měla být zveřejněna a to nejen pro studenty.

Závěrem mohu jen s potěšením konstatovat, že práce odpovídá všem podmínkám kladených UK na disertační práce a mohu proto oborové komisi práci doporučit k přijetí a k obhajobě a Mgr.L.Valáškové udělit titul Ph.D.

Prof. RNDr. PhMr. Jan Solich, CSc

Hradec Králové 11.2.2008